

UN MANUSCRIS SLAVON DIN BISERICA
„SF. NICOLAE“ DIN PISCANI JUDEȚUL ARGEȘ,
ÎN COLECȚIA MĂNĂSTIRII BISTRIȚA-VÂLCEA

TEODOR DINA*

Biserica „Sf. Nicolae” din satul Piscani, județul Argeș, monument istoric din secolul al XVI-lea, a fost ctitorită de Vlaicu mare logofăt Piscanul, boier de frunte în Sfatul Domnesc al Țării Românești în timpul domniilor lui Vlad Vintilă de la Slatina și Radu Paisie.

Ascendența sa la funcții foarte importante în aparatul de stat, inițial clucer, iar mai târziu mare logofăt, a avut loc în perioada 1526-1540. Fiind un sprijinitor de bază al domniei lui Radu Paisie, cel puțin în prima jumătate a acesteia, Vlaicu Piscanul s-a bucurat din plin de unele privilegii acordate de domnitor care, „pentru dreaptă și credincioasă slujbă” i-a acordat sate, părți de sate și moșii confiscate de la boierii potrivnici, numiți „hicleni”.

Chiar din primul an de domnie (1535) Radu Paisie încredințează lui Vlaicu Piscanul și fraților săi, Mihnea pârcălab și Badea sluger, conducerea lucrărilor de restaurare a mănăstirii Valea (din Țițești-Argeș) unde boierul piscănean a devenit ctitor și episcop. Din textul pisaniei bisericii mănăstirii Valea, cât și dintr-o însemnare contemporană restaurării monumentului de cult ortodox din secolul al XVI-lea rezultă că: „Această sfântă mănăstire s-au început a se zidi cu toată cheltuiala iubitorului de Dumnezeu domn Radu voievod (Paisie n.n.) și ispravnic a fost Vlaicu vel logofăt Piscanul și cu frații săi Mihnea pârcălab și Badea.

Și s-a săvârșit de zidit la leatul 7042 (1535) și s-a zugrăvit în zilele Mircii voievod (Ciobanul, n.n.) la leatul 7056 (1548)¹. Este neîndoielnic că marele logofăt al domniei lui Paisie Vodă s-a considerat el însuși ctitor al mănăstirii domnești Valea, unde sigur ar fi fost înmormântat dacă nu l-ar fi trădat pe domnitor, trecând în tabăra adversarilor săi. De altfel, soția sa, „Neaga logofetița” și fiul lor adoptiv, Vlaicu (cel mic) logofăt au fost înmormântați în biserica mănăstirii Valea².

Este mai mult ca sigur ca tot în acest timp, după restaurarea mănăstirii Valea, Vlaicu mare logofăt să fi realizat și edificiile de la Piscani, respectiv conacul și biserica în care a fost și înmormântat după tăierea sa pentru trădare, în 1544.

* Piscani, județul Argeș.

¹ Direcția Arhivelor Naționale Istorice Centrale, Manuscris nr. 478, Condica Mănăstirii Valea, fila 19.

² Flaminu Mârțu – *Mănăstirea Valea (Țițești-Argeș) în lumina controverselor istoriografice și a cercetărilor arheologice*, în Mitropolia Olteniei, nr. 7-9/ 1978, p. 640-650.

Primele informații cu privire la ctitorirea bisericii din Piscani de către Vlaicu mare logofăt, între anii 1534-1536, respectiv în timpul restaurării mănăstirii Valea, le avem dintr-o însemnare de mână pe un minei-manuscris slavon, care a aparținut bisericii încă de la începuturile ei și care face, de altfel, și obiectul acestui studiu, Mineiul despre care am menționat a fost comandat de către însuși ctitorul Vlaicu Piscanul*.

A fost scris în Țara Românească, probabil la Târgoviște, pe hârtie de format mare în limba slavă bisericească cu redacție medio-bulgară, de către diacul Gavriil în perioada 20 iunie 1534 - 28 august 1535. Are 204 file cu 35 de rânduri scrise pe pagină, legătura originală fiind în piele și lemn cu ornamente stilistice. În prezent se păstrează la Muzeul de Antichități³.

Redăm integral însemnarea, atât pentru frumusețea conținutului său moralizator, cât și pentru atestarea documentară, fără echivoc, a monumentului de cult ortodox din Piscani: „Slavă săvârșitorului Domnului Dumnezeu și Mântuitorul Nostru Iisus Hristos, în veci, cel ce săvârșește orice lucru, celui ce începe bine întru numele lui, îi dă început și sfârșit bun, pentru că Hristos este începutul și sfârșitul și căruia I se cuvine lauda și stăpânirea, cinstea și închina-rea de la orice făptură ce trăiește și se mișcă în cer și pe pământ și în mare, întru Tatăl și Fiul și Sf. Duh, Treime Sfântă mântuiește sufletele noastre.

Am scris această carte numită anume (*Minei*, n.n.) pe luna Mai în anii binecinstitorului Ioan Braga voievod⁴ și s-a săvârșit în anii binecinstitorului și de Hristos iubitorul, domnul nostru Io Petru voievod cel Tânăr⁵. Părinți și frați, cinstiți îndreptând și mulțumiți lui Dumnezeu, și pe mine păcătosul și nenorocitul nu mă blestemați, pentru că (aici) nu a scris Duhul Sfânt, ci mână păcătoasă și minte plină de mulțimea păcatelor, ci dimpotrivă binecuvântați, iar pe voi să vă binecuvânteze Dumnezeu. Și mă învrednicește Stăpâne să stau la dreapta în ziua dreptei Tale judecății. A scris această carte și a cumpărat-o jupan Vlaicu mare logofăt și a pus-o în biserica numită satul Piscani, ca în schimb să-i fie pomenirea cinstită, să fie ajutători și purtători ai sufletelor noastre și ale părinților noștri și să ne dăruiască viață veșnică. Amin⁶!

Dacă cineva ar îndrăzni și ar scoate această carte din biserica de la Piscani și ar pune-o în alt loc, să fie blestemat de către cei 318 sfinți părinți purtători de Dumnezeu. Amin! Amin⁷!

Primește (Doamne) acest izvor preacinstit și mântuitor de suflet (*Minei*, n.n.) izvorând din cartea mântuitorului. Oh! nenorocite (Gavriile) sfetnic bun și veșnic

* *Mineiul lunii Mai* (carte de cult folosită în bisericile ortodoxe). Începutul primei zile a luni Mai (slujba proorocului Eremia) lipsește. Urmează slujbele tuturor sfinților pe luna mai, fiecare cu sinaxarele respective. Filele 86, 90, 105, 113 și 142 sunt albe. Fila 200 și 201 prezintă însemnare diacului Gavriil, scriitorul manuscrisului. Facem precizarea că deși tiparul a fost introdus în Țara Românească în anul 1508 cărțile manuscrise (scrise de mână) au continuat să apară încă multe decenii după aceea.

³ Petre P. Panătescu, *Manuscrite slave în Biblioteca Academiei R.P.R.*, Editura Academiei Române, București, 1959, vol. I, p. 361-364.

⁴ Porecla domnitorului Vlad Vintilă de la Slatina (1532-1535).

⁵ Radu Paisie voievod (1535-1545).

⁶ În anul 1532 sau puțin mai înainte Vlaicu clucer împreună cu frații săi, Mihnea și Badea, au cumpărat „din Piscani jumătate, iar din a doua parte, a șasea parte...” conf. *D. I. R.*, B, sec. XVI. vol. II, p. 115-118.

⁷ Și totuși, mineiul-manuscris a fost descoperit în colecția de carte veche a mănăstirii Bistrița-Vâlcea!

prieten credincios, precum spune unul dintre sfinți: prietenul bun este neschimbat! De aceea, te rog vin-o să bei din acest izvor nemuritor de apă vie, precum spune sfânta gură a lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu: Oricine va bea apa pe care i-o dau Eu nu va înseta în veci, ci va avea viață veșnică. Și crezând în mine vor ieși râuri de apă vie din pânțele lui și chiar dacă moare, va fi viu!

Din această apă au băut apostolii și au străbătut toată lumea, arătându-se ca un fulger de foc, de la răsărit până la apus, călcând în picioare lei și șerpi, căci despre ei s-au spus: frumoase sunt picioarele care aduc vestea bună lumii, care binevestesc bucurie, sfințesc biserici și așează pe patriarhi și înțelepțesc pe împărați, și dau minte celor mari și învață toate limbile pământului să slăvească și să mulțumească și să se închine Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, Amin!

Din aceste ape izvorătoare de miere au băut mucenicii și nu și-au cruțat trupurile lor, ci au închinat capetele lor focului și săbiei și au socotit toate frumusețile lumii acesteia întru nimic, văzând pururi pe Hristos, cu care să se veselească și să se bucure în veci.

Din acest izvor al Raiului au băut împărații și au lăsat împărăția lor, ca să împărătească împărăția veșnică, văzând pe împăratul slavei împărățind într-aceasta. Și cei puternici au dat averile lor săracilor și au zidit biserici și au scris cărți și le-au înfrumusețat cu tot felul de podoabe ca să poată place. Și să se ivească înaintea Împăratului celui veșnic ca slugi și ca prieteni și ca robi credincioși și buni, intrând în bucuria domnului lor. De aceea, oh nenorocite Gavriile! Să nu fi uitat lipește sufletul către Tine și mă primește la dreapta Ta. Căci în adevăr este bine și vrednic de toată lauda a se lipi de Dumnezeu, căci cei ce nu se lipesc sunt trași în foc și sunt corupți (sic!) de lumea aceasta, pentru că lumea aceasta este trecătoare și plăcerile ei se risipesc, iar cel ce face voia lui Dumnezeu rămâne în veci.

De aceea, și eu îți mulțumesc că ai dorit să dobândești pentru biserica ta acest izvor, pentru pomenirea veșnică (două cuvinte răzuite, n. n.) în adevăr, și ai dorit un lucru bun, căci este mai de preț decât tezaurele de mare preț și mai dulce decât mierea și fagurele, precum spune Duhul;

Tot cărturarul să se învețe pentru că împărăția cerurilor este asemenea unui om bogat care scoate din tezaurul său cele noi și cele vechi. Omul fără învățătură este vită (!) chiar dacă face fapte bune, astfel și biserica fără cărți este asemenea chipului frumos care nu are ochi, adică a unei fete oarbe care nu vede lumina nici dulceața ei.

Mă rog oricărui cititor și celui care transcrie îndreptând, binecuvântați, iar nu vorbiți de rău, știind că nimeni nu este desăvârșit afară de Unul Dumnezeu, căruia I se cuvine slavă în veci, Amin! Oh! oh! nenorocite Gavriile, mult trudite, în zadar te trudești⁸! Doamne iartă această mână care este praf și cenușă și pulbere și în puțină vreme se va risipi!

Și s-a scris în luna iunie 20 de zile și s-a săvârșit în luna august în 28 de zile⁹.

Mineiul-manuscris comandat de Vlaicu mare logofăt pentru biserica sa din Piscani, județul Argeș, lucrat cu trudă de către diacul Gavriil în decursul anilor 1534-

⁸ Gavriil este diacul (scriitorul) mineiului-manuscris comandat de Vlaicu mare logofăt pentru biserica sa din satul Piscani, județul Argeș.

⁹ P. P. Panaitescu, *op. cit.*, p. 361-364, transcriș în sala de studiu a Arhivelor Naționale București la data de 8 octombrie 1976.

1535, a ajuns în secolul al XVII-lea, în condiții încă neelucidate, în colecția de carte veche a mănăstirii Bistrița-Vâlcea.

Dintr-o însemnare, foarte sumară, pe același manuscris, la fila 203, aflăm următoarele: „Aici să se știe că și-a cumpărat această carte (*Minei* pe luna Mai, n.n.) Urs stolnic și a dat-o sfintei mănăstiri Bistrița, ca să-i fie veșnică pomenirea“!

A fost găsit în anul 1860 de către Alexandru Odobescu, împreună cu alte cărți vechi, în timpul primei sale călătorii în județele Argeș și Vâlcea pentru inventarierea cărților și odoarelor din mănăstiri¹⁰.

„În biblioteca mănăstirii Bistrița - cităm din jurnalul călătoriei - în afară de cărțile moderne bisericești, în limba românească, se mai cuprind și vreo 400 de volume rău conservate, căci cele mai multe, din pricina umezelii ce a fost în peștera în care au fost strămutate și păstrate, în atâtea rânduri, s-au udat și au mucezeit, astfel încât cele de hârtie sunt mai mult putrede, iar cele de pergament sunt șterse și scorțoase. Toate, în general, sunt cărți bisericești. Manuscrise sunt destul de multe: Evangheliile, liturghii (sic!) minee (s.n.) și alte cărți de slujbă bisericească, scrise de trei-patru secolii în limba slavonă și cu litere mari ca de tipar...” (p. 412).

Asemenea, în raportul către Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, din data de 19 mai 1861, menționează: „În mănăstirea Bistrița am găsit un număr de vreo 320 de volume, din care vreo 48 manuscrise slavone (s. n.) mai ales minee, cazanii, evangheliile și alte cărți bisericești, stricate de putregai, de umezeală și de neîngrijire, ca mai toate cărțile vechi de pe la mănăstiri...”^{*}.

De la cine a cumpărat Urs stolnic prețiosul manuscris care a aparținut bisericii din Piscani, ctitoria marelui logofăt Vlaicu, nu știm cu certitudine. Prezumiăm doar că acesta a fost furat din lăcașul de cult piscănean, probabil în timpul evenimentelor care au urmat înfrângerii lui Mihai Viteazul la Mirăslău (18 septembrie 1600), când trupele polone, după bătăliile de la Năeni, Ceptura, Bucov și Curtea de Argeș, au „operat” și în zona noastră.

În perioada decembrie 1610 - martie 1611, zona Argeșului a mai fost pustiită și de trupele lui Gabriel Bathory, care l-au alungat de pe tronul Țării Românești pe Radu Șerban voievod. Este posibil ca în timpul acestor nefericite întâmplări, când satele, bisericile și mănăstirile au fost prădate de către unguri, poloni și cazaci să fi fost „răpit” și manuscrisul de la Piscani fiind cumpărat, cum am văzut, de către Urs stolnic care l-a dăruit „sfintei mănăstiri Bistrița, ca să-i fie pomenirea veșnică”.

Nu știm de la cine, nici cu ce preț a cumpărat Urs stolnic mineiul-manuscris, dar prezumiăm că l-a costat destul de mult dacă un Liturghier de la Mănăstirea Dragomirna răpit de cazaci 1653, a fost răscumpărat de către boierul moldovean Banul Saulia cu 13 poloboace de miere curată¹¹. Nu știm nici cât de mare era „polobocul” ca unitate de măsură, dar apreciem că prețul acestor valoroase cărți de cult trebuie să fi

¹⁰ Alexandru Odobescu, *Însemnări despre monumentele istorice din județele Argeș și Vâlcea*, călătorie făcută în 1860 din însărcinarea ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice, Opere, vol. II, Editura Academiei R.S.R., București, 1967, p. 361-408.

^{*} La biserica din Piscani am găsit în cursul lunii iunie 2004 toate mineele vechi (ediția 1894), precum și alte cărți vechi din colecția bisericii, „păstrate” în pivnița Casei Parohiale într-o stare avansată de degradare. Grație înțelegerii de care a dat dovadă actualul preot paroh Cosmin Vârban acestea au fost „adăpostite” temporar într-o ladă, în pronaosul bisericii.

¹¹ Emil Turdeanu, *Manuscrise robite de cazaci*, în „Magazin istoric”, nr. 8/1993, p. 6-8.

fost foarte mare dacă egumenul mănăstirii Brădetul-Argeș a plătit a treia parte din muntele Prislopul cu un Tetraevangheliar¹².

Ce atribuții va fi avut Urs stolnic pe lângă Mănăstirea Bistrița-Vâlcea, ctitoria boierilor Craiovești, dușmanii de moarte ai boierului Vlaicu Piscanul este, de asemenea, dificil de aflat. Știm sigur că în cea de a doua jumătate a secolului al XV-lea „Mușă din Corbi” sora boierilor Craiovești: Barbu, Pârvu, Danciu și Radu, s-a căsătorit cu boierul muscelan Cârjeu vistier. Acesta, împreună cu fratele său Mogoș, stăpâna Corbii de Piatră, „ocina” de la Micești, cu vaduri de mori pe Râul Doamnei, precum și moșia Mălureni (Racovița, azi orașul Mioveni), proprietăți vecine cu cele ale boierului din Piscani.

Din căsătoria cu Cârjei vistier al doilea, viitoarea „monahie Magdalina din Corbii de Piatră” nu a avut copii, pentru că după decesul acestuia va stăpâni netulburată de nimeni întreaga avere agonisită împreună și moștenită. După moartea lui Cârjeu, fiind încă tânără, Mușă s-a recăsătorit cu boierul Hamza. „Fericitul” eveniment trebuie să fi avut loc înainte de 1491-1492, an în care fratele său Barbu Craiovescu dă un act de danie și de întărire ctitoriei sale, Mănăstirea Bistrița-Vâlcea, printre ale cărei moșii găsim și „ocina” de la Mălureni (Racovița), moșia în cauză fiind moștenită de Mușă de la defunctul său soț Cârjeu vistier¹³. Hamza mai este menționat documentar într-un hrisov din 1496, împreună cu fiii săi dintr-o căsătorie anterioară, și cu nepotul său, Hamza, după care nu mai apare în documente.

După moartea lui Hamza, cel de al doilea soț, întâmplată după 1503, „Mușă din Corbi” se călugărește și va fi cunoscută în documente sub numele de Magdalina monahia. În această calitate domnitorul Radu cel Mare îi dă la 1 septembrie 1506 un hrisov de întărire și de danie pentru Mănăstirea Valea (Țițești-Argeș) „unde trăiesc călugărițele, pe care a ridicat-o și a înnoit-o monahia Magdalina, ca să-i fie gălețile domnești, cât este ceea ce se cuvine domniei mele, din satul Corbii de Piatră și din satul Mălureni...”¹⁴.

Fire generoasă și cu frica lui Dumnezeu, cum ne-am dori să fie întregul „cin” monahal din zilele noastre, monahia Magdalina a dăruit din avutul său, atât unor locașuri de cult (cum au fost, de pildă, mănăstirile Argeș și Govora) cât și unor oameni sărmani, cum era acel „Gânștea cel bătrân cu fiii săi; Micul și Ratea și Iachim” cărora le dăruiește un loc de casă în Micești „pentru sufletul părintelui meu și pentru sufletul meu...”¹⁵. Zapisul, datat „înainte de 6 iulie” 1526, menționează ca martori pe „nepotul meu, egumenul Iosif și boierii din jurul nostru; din Micești Lumotă, din Purcăreni Vladul, din Piscani Alăman, din Caracal, Caracal, (cătun din satul Valea Nandri, n.n.) din Dărmănești Varnava, din Rătivoești Vâlcu stolnic, din Stănești Manea Vulparul și din Brătiani Dragomir fiul lui Mogoș”.

Ultimul document, cel din 6 iulie 1526, în care pioasa călugăriță Magdalina este menționată ca fiind în viață, este un hrisov emis de cancelaria domnitorului Radu de la Afumați „ca să-i fie sfintei mănăstiri Corbii de Piatră și monahiei Magdalina

¹² *Ibidem*, p. 7.

¹³ Radu Oprea, *O călugăriță din neamul Craioveștilor și ctitoriile sale mușcelene*, în „Argesis” Studii și comunicări, XIV, Pitești, 2005, p. 355-361.

¹⁴ *Documenta Romaniae Historica*, vol. II, p. 105.

¹⁵ *Idem*, vol. III, p. 40, doc. nr. 22.

(proprietățile) din Valea Orașului, de unde stat Cârjeu, până la râu, și de unde stat Cârjeu, până în Bradul Ostații, iar de aici până în Piscul lui Cernat, în sus până în munte, iar de aici, de pe râul lui Cernat, peste Pleșa, și Pleșa toată, pentru că îi este veche și dreaptă ocină...”¹⁶.

Tot în acest an (6 august 1526) când Magdalina monahia își dormea de curând somnul de veci în pronaosul bisericii celebrei mănăstiri de la Argeș, ctitoria nepotului său Neagoe Basarab¹⁷, Radu de la Afumați dă „această poruncă boierului domniei mele, jupanului Vlaicu clucer, ca să-i fie lui un copil de țigan, anume Budur, ce a rămas din țiganii monahiei Magdalina, căci a fost făcut (acest copil de țigan) cu o țigancă a jupanului Vlaicu clucer (din Piscani,n.n.). Astfel, ceilalți țigani i-a dat monahia Magdalina sfintei mănăstiri a Argeșului și acest copil de țigan, mai sus zis, a rămas în mâna jupanului Vlaicu clucer de a crescut până s-a făcut mare. Și după aceea a avut pără jupan Vlaicu clucer cu călugării de la Argeș, înaintea domniei mele și au vrut să ia ei pe acest copil de țigani, iar domnia mea nu l-am dat călugărilor să-l ia”¹⁸.

Peste 6 ani, la 24 iulie 1532, călugării de la mănăstirea Curtea de Argeș au adus iarăși „pără” pentru acest țigan, Budur, în divanul prezidat la Pitești de către domnitorul Vlad Înecatul.

„Dă domnia mea această poruncă - cităm din hrisovul emis din Pitești - ca să-i fie lui Vlaicu clucer un fiu de țigan, anume Budur, care este născut dintr-o țigancă a jupanului Vlaicu clucer, numele țigăncii Stana, cu un țigan de la Argeș, încă de pe când erau ei ai monahiei Magdalina de la Corbi. Iar după aceea (atenție!) pe acest băiat de țigan, ei (călugării, n.n.) l-au lepădat ca să-l mănânce porcii. Iar jupan Vlaicu clucer, el l-a luat și cu țiganca și l-a crescut 8 ani. Iar după aceea, au venit călugării de la sf. mănăstire ca să le dea jupan Vlaicu clucer pe acel țigan. Iar domnia mea am judecat și am cercetat cu cinstiții dregători ai domniei mele și am aflat cum s-a tocmit și de răposatul Radu voievod (de la Afumați,n.n.) ca să țină jupan Vlaicu clucer pe acel țigan...”¹⁹.

La 12 februarie 1533 domnitorul Vlad Vintilă de la Slatina judecă o pricină între călugării de la mănăstirea Bistrița-Vâlcea și Vlaicu clucer pentru unele vaduri de mori pe Râul Doamnei, pe care boierul piscănean le-ar fi răpit „cu sila și fără nici o judecată”. „...Ca să-i fie sfintei mănăstiri Bistrița morile ce sunt pe Râul Doamnei, lângă Crâng, și locul cât este din plopi și până în plopi, pentru că i-a fost veche și dreaptă ocină, încă din zilele lui Radu voievod cel Frumos, și pentru că au fost câștigate și dobândite de jupan Cârjeu (soțul înainte de călugărie al Magdalinei monahia, n.n.) de la zisul Radu voievod pentru slujba ce i-a slujit. Iar după moartea lui jupan Cârjeu vistier acest mai sus amintit vad de mori a stat pustiu și astupat. Iar în vremea cât a stat părăsit acest vad de mori megieșii (moșnenii,n.n.) din Micești au cotropit această ocină. Și după aceea au închinat acest vad de mori jupanului Pârvu (Craiovescu) de buna voie a lor (!) în zilele lui Vlad voievod Călugărul. Astfel, jupan Pârvu vornic el a pus un județ (!) cu mila domnului său, de a făcut acel iaz tot, cu sapele și cu casmalele, și și-a făcut și mori și le-a ținut jupan Pârvu vornic aceste mori cât a fost el viu, iar Miceștii au

¹⁶ *Ibidem*, p. 41-42, doc. nr. 23, transcris în sala de studiu a A.N.B. în data de 13 decembrie 1978.

¹⁷ Radu Oprea, loc. cit., p. 361.

¹⁸ *D.I.R. B.*, sec. XVI, vol. II, p. 27.

¹⁹ *D.I.R. B.*, sec. XVI, vol. II, p. 107.

ținut ocina...”*.

„...Și după aceea, când a fost în zilele lui Vlad voievod, fiul lui Vlăduță, jupan Vlaicu clucer a luat aceste mai sus zise mori de la călugări, cu sila și fără judecată, și n-au stat de față cu călugării și le-a ținut până acum în zilele domniei mele. Iar jupan Vâlsan logofăt și călugării au venit înaintea domniei mele de au pârât că le-au luat Vlaicu clucer aceste mai sus-zise mori, cu sila și fără nici o judecată. Iar jupan Vlaicu clucer are, asemenea, aceste mai sus-zise mori ale lui drepte și vechi ocine cu cărți (acte, n.n.) de cumpărătură, iar călugării cărți nu au avut pentru că le-au pierdut când au jefuit ungerii mănăstirea și au tăiat și pe călugări, și atunci au pierit și cărțile. Iar domnia mea am cercetat și am judecat cu cinstiții dregători ai domniei mele și am dat jupanului Vâlsan logofăt și călugărilor lege, 12 boieri, să le cerceteze rândul după dreptate acolo la fața locului. Și așa, acești 12 boieri și cu hotarnicul, jupan Radu logofăt, au aflat că acest vad de mori a fost închinat sfintei mănăstiri bistrița de însuși jupanița Cârjoaia... Astfel, Vlaicu clucer a rămas de lege înaintea domniei mele fiindcă am dat domnia mea sfintei mănăstiri Bistrița, ca să-i fie ei aceste mai sus zise vaduri de mori...”²⁰.

Biserica din Piscani, ctitoria din secolul al XVI-lea a boierului Vlaicu mare logofăt a rămas în ființă până în zilele noastre, fiind restaurată între anii 1773-1777 de către o altă călugăriță, Epraxia, stareța schitului Valea Mare Podgoria, împreună cu frații săi Ion și Constantin Potoceanu, ale căror chipuri se păstrează încă pe peretele interior al pronaosului acesteia.

Tot în pronaos, în dreapta intrării, se păstrează mormântul lui Vlaicu mare logofăt Pisanul, ctitorul principal, din secolul al XVI-lea. Lespedea masivă din piatră de Albești a mormântului său are scrisul deteriorat prin „dăltuire”, încă din secolul al XIX-lea, rămânând vizibile doar două cuvinte „Mircia Voievoda”, numele domnitorului Mircea Ciobanul, aflat pe tronul Țării Românești în timpul când a fost lucrată și pusă pe mormânt lespedea respectivă²¹.

De numele lui Vlaicu mare logofăt și a urmașilor săi se „leagă” întreaga evoluție a satului Piscani în perioada de după prima sa atestare documentară fiindcă în anul 1532 acesta, împreună cu frații săi, Mihnea pârcălab și Badea slujer, au cumpărat „din Piscani, jumătate, iar din a doua parte (a satului,n.n.) a șasea parte...”²².

Dar, despre acest episod din trecutul satului Piscani, județul Argeș, am relatat deja în paginile acestei prestigioase publicații.

* Este foarte posibil ca Urs stolnic să fi fost și el un „județ” (administrator) al moșiilor mănăstirii Bistrița, din Micești și Mălureni (Racovița, azi orașul Mioveni) în contact cu realitățile din zona noastră. În împrejurările despre care am menționat anterior să fi cumpărat (de la cine?) mineiul-manuscris pe care l-a donat mănăstirii în cauză.

²⁰ D.I.R., B, sec. XVI, vol. II, p. 126-128, nr. 128.

²¹ Flaminu Mărțu, loc. cit., p. 648.

²² D.I.R., B, sec. XVI, vol. II, p. 115-118.

A SLAVONIC MANUSCRIPT FROM THE “SAINT NICHOLAS”
CHURCH FROM PISCANI, ARGEȘ COUNTY, IN THE COLLECTION
OF THE MONASTERY FROM BISTRIȚA-VÂLCEA

Abstract

The “St. Nicholas” church from Piscani, Argeș County, is a historical monument from the 16-th century; it was built by Vlaicu the great chancellor of Piscani, an important boyar from the Walachia of Vlad Vintilă from Slatina and Radu Paisie reigns.